

mgr Artur Lewandowski

Uniwersytet Łódzki

***Symptomy kryzysu oświecenia:
sentymalizm, preromantyzm, irracjonalizm***

W trakcie wystąpienia chciałbym pokrótce omówić najistotniejsze aspekty ideologii oświecenia francuskiego i niemieckiego, by wskazać na immanentnie tkwiące w nich zagrożenia, które przyczyniły się do historycznego załamania się i porażki idei „wieku światła”. Analizując poglądy Rousseau, potraktowanego tu zarówno jako niezrównany diagnosta kondycji oświecenia, jak i wrażliwy protoplasta duchowości sentymentalnej i okresu „burzy i naporu”, ukazać zamierzam jego ogromny wpływ na kształtowanie się romantyzmu i nowoczesnego indywidualizmu. Jego krytyka kultury i wizja jednostki (świat nieprzejrzystości i pozoru, ideał integralności i komunikacji, uczucie i marzenie przeciwstawione refleksji) różnią się jednak w wielu punktach od dążeń romantyków niemieckich (momenty te chciałbym wskazać). Podkreślając różnicę między oświeceniem niemieckim a francuskim (traktując jednak ideologię oświecenia jako integralną całość) przyjrę się założeniom Hamanna, Herdera i Schillera, którzy na gruncie niemieckim wskazywali, analogicznie do Rousseau, skryte wewnątrz oświecenia problemy kultury i jednostki. Tak więc celem mojego referatu byłaby próba namysłu nad kluczowym dla progu nowoczesności okresem zderzenia się dwóch najważniejszych tendencji określających rozumienie człowieka w świecie: oświecenia i romantyzmu. Wydaje się bowiem, że właśnie faza przejściowa, preromantyzm, ukazuje główne aporie i niebezpieczeństwa obu analizowanych formacji.